Gemeente Almelo

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Doorkiesnummer	Behandeld door	Datum
TOF-regeling		L.H. Plant	15 mei 2023

Onderwerp
Gezamenlijke aanpak energiearmoede Twentse steden

Geachte leden van de raad,

In Almelo zetten wij ons hard in om onze inwoners te ondersteunen bij de transitie naar een duurzame warmtevoorziening en het tegengaan van energiearmoede, bijvoorbeeld door de acties uit het plan van aanpak voor een inclusieve energietransitie. Nu nemen wij u graag mee in de Twentse Ontzorg Financiering, afgekort de TOF-regeling. Samen met Enschede en Hengelo is het tegengaan van energiearmoede in de energetisch slechtste wijken een gezamenlijk lobbydossier geworden. Onze voorgestelde aanpak noemen we inmiddels de TOF-regeling.

De Twente Ontzorg Financiering
De TOF-regeling is tot stand gekomen naar aanleiding van het onderzoek van TNO (uit 2021) naar energiearmoede in Nederland. Met name Almelo, Enschede en Hengelo kleuren donkerrood in dit rapport. Concreet betekent dit dat energiearmoede in onze steden een serieus probleem is. Het gaat hierbij met name om huishoudens met lagere inkomens, die in energetisch slechte huizen wonen. Deze woningen moeten verduurzaamd worden. Wat we zien is dat deze huishoudens dit financieel niet zelf kunnen opbrengen. Daarnaast ervaren inwoners meerdere barrières, zoals het ontbreken van technische kennis, laaggeletterdheid, enzovoort, die ertoe leiden dat men niet in staat is om de woning te verduurzamen. De vanuit het Rijk beschikbare middelen zijn te beperkt en zijn ook nog eens veel te ingewikkeld om aan te vragen. Op basis van onze gecombineerde ervaringen in de drie steden zien we dat er iets anders nodig is, een ander type (financiële) ondersteuning.

De drie Twentse steden zijn vervolgens een gezamenlijk lobbytraject gestart om deze situatie bij het Rijk onder de aandacht te brengen. In de tussentijd hebben we uiteraard ook nagedacht over mogelijke oplossingen. Dit heeft geleid tot ons voorstel voor de TOF-regeling, een ondersteuningsprogramma opgebouwd uit alle regelingen van de verschillende ministeries op het gebied van de energietransitie. Door deze losse regelingen te bundelen en naar de gemeenten toe te trekken, ontstaat er financiële slagkracht om de huishoudens die dit het meest nodig hebben echt te kunnen ondersteunen. Door als gemeenten de regie te voeren, nemen we grote barrières weg die deze groep huishoudens ervaart bij het verduurzamen van hun woning. Te denken valt aan de ontoegankelijkheid van het bestaande woud aan regelingen, het gebrek aan eigen financiële middelen en het ontbreken van bepaalde technische kennis. Deze barrières denken wij te kunnen wegnemen met de TOF-regeling. Dit plan is ook ondersteund door de stedelijke woningcorporaties en een aantal marktpartijen uit de regio. Meer informatie over de regeling vindt u in de bijlage bij deze brief.

Ministers erkennen noodzaak versnelling
Inmiddels is er ook landelijk aandacht voor onze plannen. Afgelopen december reisden ministers De Jonge en Jetten namelijk af naar Almelo om met ons als Twentse steden de problematiek te bespreken, twee huisbezoeken af te leggen en ideeën op te doen voor het versnellen van de verduurzamingsopgave bij de huishoudens die dit het meest nodig hebben. Voor de TOF-regeling, die afgelopen december aan de ministers gepresenteerd is, is nog geen concreet uitgewerkt proces. Een dergelijke aanpak begint bij het zichtbaar maken van de problematiek en de uitdagingen waar veel inwoners tegenaan lopen bij de verduurzaming van hun huizen. De ministers gaven aan deze problemen te begrijpen, de signalen te herkennen en de aanpak van de Twentse steden 'inspirerend' te vinden.

Het basisidee van de TOF-regeling wordt nu ambtelijk verder verkend met de ministeries van BZK en EZK. Hierbij wordt gekeken naar de praktische uitvoerbaarheid van een dergelijke regeling, naast de effecten en opschalingsmogelijkheden. Dit vervolggesprek vindt eind mei plaats. Doel van de gemeenten is om nadere afspraken met de stedelijke woningenbouwcorporaties, de marktpartijen en het Rijk te maken.

Wat kan uw raad hierin betekenen?
Er vinden regelmatig debatten plaats in de Tweede Kamer met betrekking tot dit onderwerp. Vanuit de drie Twentse steden zijn we druk bezig onze plannen hier voor het voetlicht te brengen. Hierbij kunnen we alle steun gebruiken. Wij willen u via deze brief dan ook niet enkel informeren over de TOF-regeling, maar ook oproepen om hier waar mogelijk binnen uw eigen partijlijn steun voor uit te spreken. Hoe groter het draagvlak voor onze Twentse aanpak, des te krachtiger het signaal overkomt in Den Haag. Laten we ons vanuit Twente samen sterk maken voor een werkbare aanpak voor een versnelde verduurzaming bij de huishoudens in onze steden die dit het hardst nodig hebben.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

F.W. van Ardenne A.J. Gerritsen

TOF-regeling

Wij zetten ons samen in voor een snelle verduurzaming bij huishoudens in energiearmoede door inzet van onze Twentse Ontzorg Financiering

Gemeente Hengelo
Gemeente Almelo
ENSCHEDE
VAN WIJNEN
Sint Joseph
daar voel je je thuis
de woonplaats
alle ruimte!
sjht
Jongeren huisvesting
beter wonen
domijn
PLEGT-VOS
nijhuis
Nijhuis Bouw B.V.
ons huis
WOONCORPORATIE
welbions
Thuis in Borne en Hengelo
DURA VERMEER
DE VESTE
part of vechtdal wonen

DOSSIER: TOF-REGELING

1. Aanbod
2. Onderbouwing
3. Samenwerking
4. Doelstellingen

1. Aanbod

Wij zetten ons samen in voor
een snelle verduurzaming bij
huishoudens in energiearmoede door
inzet van onze Twentse Ontzorg Financiering

Er ligt tussen Dinkel en Regge een land,

Twente, de streek waar het woord transitie lijkt uitgevonden. Van arme zandgronden naar vruchtbaar agrarisch gebied. Van een florerende textielindustrie die ons groeiende steden en het Twentekanaal bracht, naar een economisch hopeloos verlaten regio. En nu? Nu is ze het thuis van de Universiteit Twente. De plek waar je de transformatie van oude industrie naar innovatieve gebiedsontwikkeling ziet. Ze is de noaber van Duitsland en daarmee een belangrijke partner in de Europese energietransitie en interregionale samenwerking. Twente heeft nooit, maar dan ook nooit stil gestaan en daarom wil ze nu ook door: vaart maken! Gas erop, met gas eraf.

Die wijst ons de nijvere steden,

Ons plan? Als goede noabers werken Almelo, Hengelo en Enschede samen met onze particuliere woningeigenaren, woningcorporaties en bouwers. Dit maakt ons uniek. Met een gebiedsgerichte aanpak transformeren we de komende vijf jaar 13.772 huizen naar aardgasvrije en energiezuinige woningen.
We gebruiken daarbij onze kennis en ervaring van een wijkgerichte, sociaal-maatschappelijke aanpak opgedaan in onder andere Almelo. Daardoor hoeven we bewoners niet langer meer te helpen met incidentele subsidies, energietoeslagen en prijsplafonds. Onder andere de INDU-ZERO methode maakt dat we grote groepen woningen geïndustrialiseerd kunnen verduurzamen door de inzet van renovatiepakketten. In deze woningen is het verbruik laag en het comfort hoog.

Ons schone en nijvere Twente,

Aanpakken is het credo in Twente. Het zit in ons DNA. We werkten zes dagen in de week van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in de textielfabrieken. We groeven met houwelen en spades het Twentekanaal. Meter voor meter. We bewerken het land. We staan vroeg op en maken lange dagen. Niet voor niets tref je de grootste bouwondernemingen van Nederland aan in Twente. Wij bouwen gewoon huizen. Met deze aanpak, met deze manier van doen, geven we de energietransitie in Twente vorm. Isoleren in plaats van plannen schrijven. Nieuwe kozijnen in plaats van een procesaanpak. Transitievisies genoeg, het is nu de tijd van aanpakken en doen.

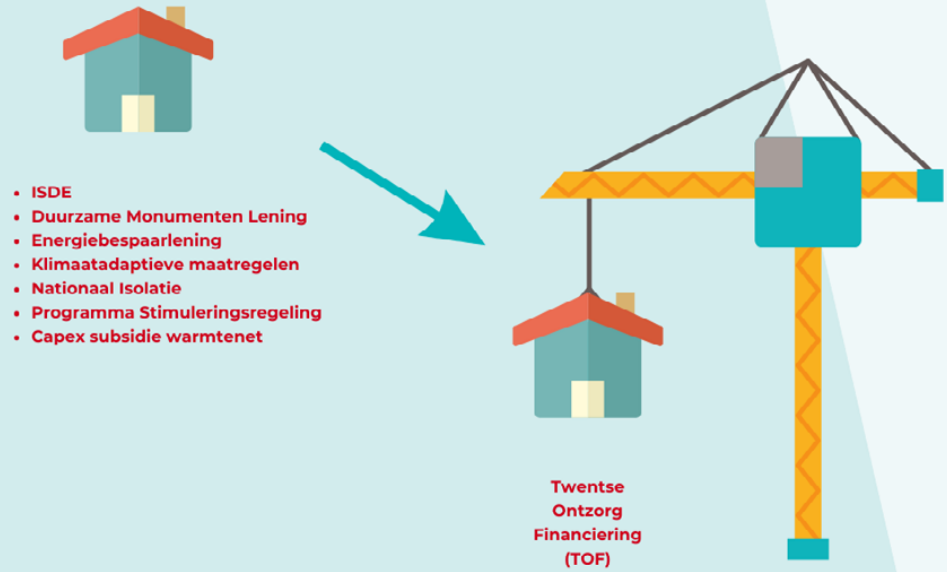
Met mensen arbeidzaam en degelijk, bewoond

En zoals gezegd, dat willen we realiseren door te doen. Wij merken hierbij dat de huidige structuur van regelingen onze processen belemmert. De bottom-up aanpak van Almelo leert ons dat ieder formulier een drempel is. Ieder noodzakelijk vinkje een volgende hobbel. Iedere voorfinanciering een risico op schulden. Daar hebben we de tijd niet meer voor. Wij kunnen en willen onze inwoners daar niet op laten wachten. Want grootstedelijke problematiek en energiearmoede is ons helaas niet vreemd. We voeren op die gebieden zelfs de verkeerde lijstjes aan. Daarom vragen we het kabinet om haar ambtenaren van BZK, EZK, Klimaat en Energie samen met Almelo, Hengelo en Enschede de TOF (Twentse Ontzorg Financiering) verder uit te laten werken.

De TOF-regeling

Is een ondersteuningsprogramma met een totaalbedrag vooraf en in één keer uitgekeerd aan de drie gemeenten, opgebouwd uit alle regelingen bij de verschillende ministeries op het gebied van de energietransitie;

- Betekent breder durven denken qua mogelijkheden samen met partners zodat we voor anderen kunnen leren wat kan en niet kan. Wat werkt en wat niet (AVG, staatssteun coöperaties); • Maakt het mogelijk de grote hobbel van voorfinanciering voor inwoners weg te nemen;
- Maakt het mogelijk om in één keer grote opdrachten onder aannemers en installatiebedrijven uit te zetten om ze zo voor langere tijd aan ons te binden en daarmee vertraging te voorkomen;
- Maakt het mogelijk nu echt een ontzorgingspakket samen te stellen waar de inwoners van Nederland wat aan hebben en waarmee we de transitie versnellen;
- Vraagt eenmalig inzet van de ministeries wat daarna leidt tot veel minder werk op de departementen.

Gebieden	Aantal	Prijs per woning	Benodigde subsidie rijk
Enschede Zuid: 3.753 koop- en 3.330 huurwoningen	7.083	€ 50.000	€354.150.000,-
Wilderinkshoek en Groot Driene Hengelo: 1.891 koopwoningen en 1.937 huurwoningen	3.828	€ 50.000	€ 191.400.000,-
Nieuwstraatkwartier, Ossenkoppelerhoek & Wierdensehoek Almelo: 1.452 koopwoningen en 1.439 huurwoningen	2.891	€ 50.000	€ 144.550.000
Tijdelijke ondersteuning energiearmoede gedurende gemiddeld 5 jaar met 190 euro per maand	13.485	190x12x5	€ 153.729.000,-

Tabel 1 Investering Project Energiearmoede Twentse steden Fase 1 - Starten in drie urgente gebieden

De tabel hierboven is onderdeel van projectfase 1 van onze grotere doelstelling voor de drie gemeenten, zie ons overkoepelende factsheet.

De groep van 13.485 bestaat uit het totaal aantal huishoudens in energiearmoede voor Almelo, Hengelo en Enschede, zie ons overkoepelende factsheet

Geen andere landstreek hoe schoon ze ook zij, Kan 't zelfde als Twente schenken

Wij in Twente beloven op onze beurt:

- De verduurzaming van 13.772 woningen
- Dat we onze kennis online delen met de rest van Nederland zodat de aanpak een hefboomeffect heeft voor andere gemeenten, provincies en regio's;
- Dat ministeries, Tweede Kamer, colleges & raden op de hoogte worden gehouden van onze resultaten. Want vertrouwen komt te voet en gaat te paard, zoals een gezegde ons leert. Dus laten we zien wat we met het geld doen en op welke wijze;
- Dat we over twee jaar onze aanpak leggen naast de evaluatie van het Nationaal Isolatie Programma en waarschijnlijk aantonen dat meer samenwerking tussen Rijk en regio werkt.
- Dat werken op basis van vertrouwen werkt. Dat doen de beste manier van denken is en stiekem verwachten we dat we ook nog eens tonnen aan proceskosten hebben bespaard.

Een unieke aanpak voor Nederland, want zoals het Twents volkslied bezingt: Geen andere landstreek hoe schoon ze ook zij, Kan 't zelfde als Twente schenken.

2. Onderbouwing

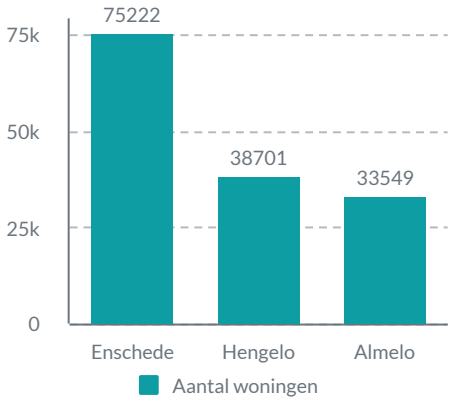
In de volgende factsheet hebben we door middel van cijfers de mate van energiearmoede in de Twentse steden in kaart gebracht.

Met deze informatie kunnen we maatgericht aan de slag om woningverbetering te realiseren.

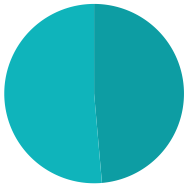
Energiearmoede Twentse steden (Enschede, Hengelo, Almelo)

Benodigde investering: **€ 2.485.329.000,-**

Totaal aantal woningen: 147.427

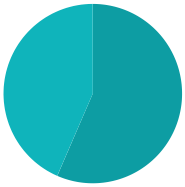

Enschede

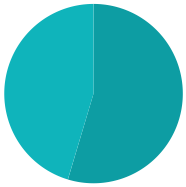
Koop (48.62%)
Huur (51.38%)

Hengelo

Koop (56.52%)
Huur (43.48%)

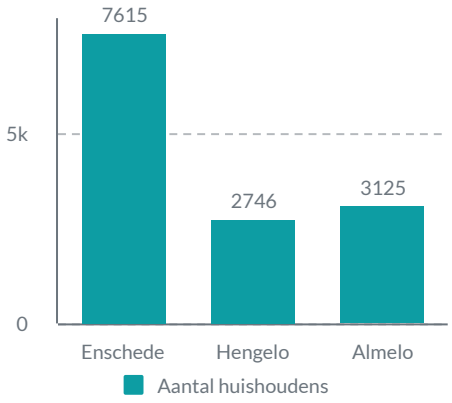
Almelo

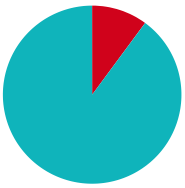
Koop (54.65%)
Huur (45.35%)

Huishoudens in energiearmoede in Almelo, Hengelo, Enschede

Totaal aantal huishoudens in energiearmoede: 13.485

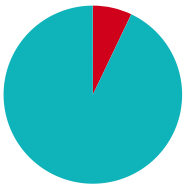

Enschede

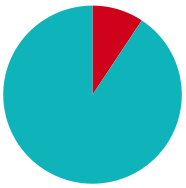
Energiearmoede (10.12%)

Hengelo

Energiearmoede (7.09%)

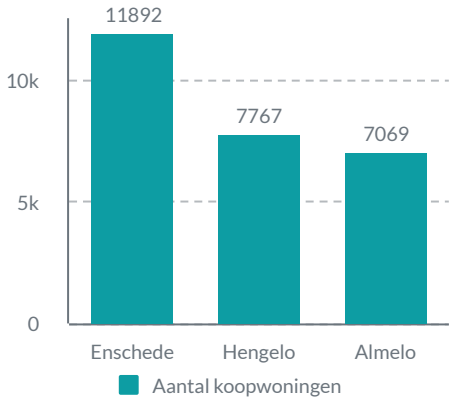
Almelo

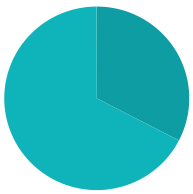
Energiearmoede (9.32%)

Huishoudens die niet op eigen kracht/eigen initiatief kunnen verduurzamen in Almelo, Hengelo, Enschede (huis met lage energiekwaliteit, eigenaar heeft geen vermogen of leencapaciteit, huurder kan niet zelf besluiten tot verduurzaming)

Aantal koopwoningen dat niet op eigen kracht kan worden verduurzaamd: 26278

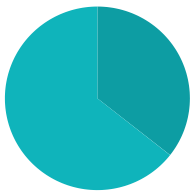

Enschede

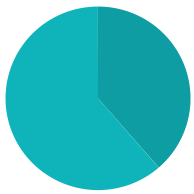
Niet eigen kracht (32.59%)

Hengelo

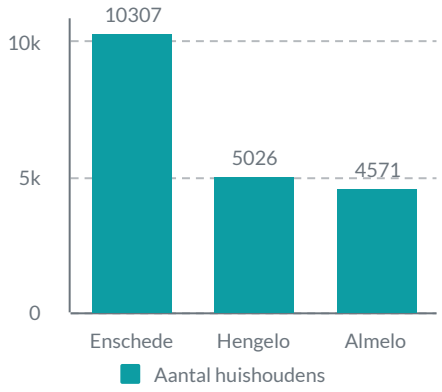
Niet eigen kracht (35.61%)

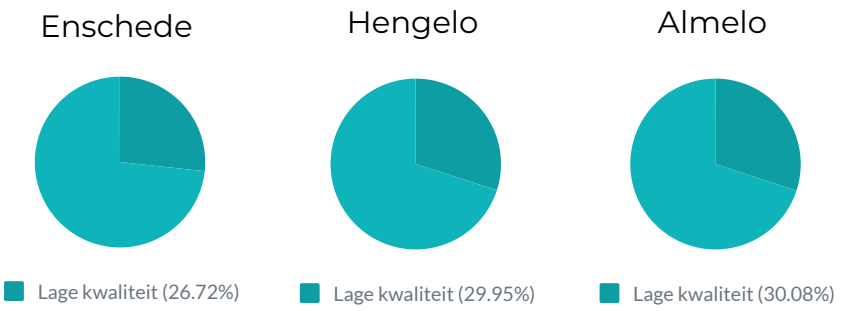
Almelo

Niet eigen kracht (38.6%)

Aantal huurwoningen van lage energiekwaliteit waarvan huurder niet zelf kan besluiten tot verduurzaming: 19.904

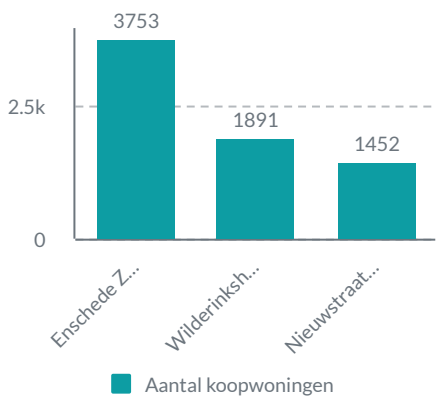

Benodigde investering per huishouden voor woningverbetering via integrale aanpak leefbaarheid/energiearmoede/veiligheid/kwetsbare gebieden

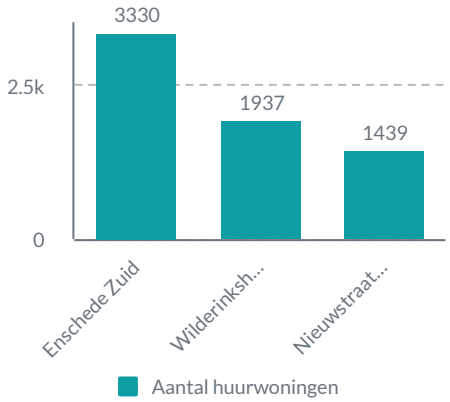
Type woning	Aantal	Benodigde investering	Totale investering
Koopwoningen lage energiekwaliteit en niet in staat op eigen kracht te verduurzamen	26.728	€ 50.000	€ 1.336.400.000
Huurwoningen lage energiekwaliteit en geen mogelijkheid zelf te besluiten over verduurzaming	19.904	€ 50.000	€ 995.200.000
Compensatie energierekening gedurende gemiddeld 5 jaar met 190 euro per maand voor HH energiearmoede	13.485	€ 11.400	€ 153.729.000
			€ 2.485.329.000

Project Fase 1 - Starten in 3 urgente gebieden: Enschede Zuid, Wilderinkshoek en Groot Driene, Nieuwstraatkwartier, Ossenkoppelerhoek en Wierdensehoek

Aantal koopwoningen dat niet op eigen kracht kan worden verduurzaamd: 7.096

Aantal huurwoningen van lage energiekwaliteit waarvan huurder niet zelf kan besluiten tot verduurzaming: 6.676

Benodigde investering per huishouden voor woningverbetering via integrale aanpak leefbaarheid/energiearmoede/veiligheid/kwetsbare gebieden.

Type woning	Aantal	Benodigde investering	Totale investering
Koopwoningen lage energiekwaliteit en niet in staat op eigen kracht te verduurzamen	7.096	€ 50.000	€ 354.800.000
Huurwoningen lage energiekwaliteit en geen mogelijkheid zelf te besluiten over verduurzaming	6.676	€ 50.000	€ 333.800.000
Compensatie energierekening gedurende gemiddeld 5 jaar met 190 euro per maand voor HH energiearmoede	13.485	€ 11.400	€ 153.729.000
			€ 846.529.000

De cijfers in de tabellen zijn gebaseerd op het TNO rapport "De feiten over energiearmoede in Nederland". Wanneer we de TOF-regeling uitwerken zullen we vanzelfsprekend de meest recente cijfers als uitgangspunt nemen.

De groep van 13.485 bestaat uit huishoudens waarvan wij geconstateerd hebben dat ze nu in energiearmoede verkeren. Zij zullen gecompenseerd worden voor de komende vijf jaar om deze energiearmoede tegen te gaan.

3. Samenwerking

De TOF-regeling kan alleen worden uitgevoerd als er een goede samenwerking is tussen gemeentes en corporaties.

In Twente zijn wij trots op onze goede samenwerking met de corporaties en zetten wij ons in voor deze gemeenschappelijke opgave.

Gemeente
Hengelo
Wij zetten ons samen in voor

een snelle
verduurzaming bij
huishoudens in
energiearmoede
Gemeente
Almelo
beter wonen
Sint Joseph

DE VESTE
sjht
domijn
ons huis
ENSCHEDE
DOOR INZET VAN ONZE TWENTSE
ONTZORG FINANCIERING.
ENSCHEDE

4. Doelstellingen

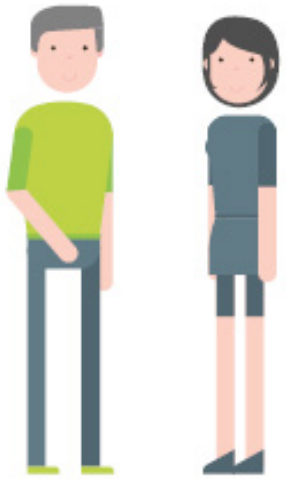

Als gemeenten hebben we zelf doelstellingen opgesteld op het gebied van de energietransitie.

Door middel van deze TOF-regeling kunnen we de energietransitie versnellen en maatgerichte oplossingen bieden aan onze inwoners.

Inclusieve en rechtvaardige energietransitie

Bewoners in Wilderinkshoek ervaren:

- Gebrek aan (spaar)geld
- Onzekerheid over/ verlies van baan
- Verminderde koopkracht
- Stijgende woonlasten, o.a. door inflatie en energierekening
- Nauwelijks investeringsruimte
- Tochtige, vochtige en slecht geïsoleerde woningen
- Geen invloed en mogelijkheid om mee te doen
- Afnemende verzorgingsstaat
- Minder solidariteit en meer individualisme
- Tegenstrijdige boodschappen
- Toenemende (kansen)ongelijkheid
- Toenemende problematieken, in eigen situatie en/of omgeving (leefbaarheid, veiligheid en gezondheid)
- Veelvoud aan (subsidie)regelingen, waar ze vaak niet voor in aanraking komen
- Ingewikkelde aanvraagformulieren
- Afnemend vertrouwen in de overheid

Wat wij willen

- Iedereen een duurzame, comfortabele en betaalbare woning.
- Meer solidariteit, omzien naar elkaar en herstel van vertrouwen.
- Voor iedere inwoner een fijne en veilige leefomgeving.

Wat we gaan doen als gemeente

- Eén totaalregeling aanbieden voor een duurzame, comfortabele en betaalbare woning en ondersteuning bieden bij het proces.
- Mensen adviseren, helpen en ontzorgen - die niet zelfstandig in staat zijn - om hun woning te verbeteren.
- Samen met inwoners, de woningcorporatie en sociale partners de woningen en leefbaarheid in de woonomgeving integraal naar een aanvaardbaar niveau brengen.
- Onze werkwijze aardgasvrije wijken - proeftuin Nijverheid - door-ontwikkelen en opschalen.
- Een slagvaardige en dienstverlenende overheid zijn.

Hoe het Rijk kan helpen

- Eén totaalregeling aanbieden, of met ons mee ontwikkelen.
- Simpele en eenvoudige aanvraagprocedure, zo mogelijk collectief.
- Toereikende budgetten voor realisatie.
- Een duidelijke en consequente boodschap uitdragen wat van inwoners verwacht wordt.
- De verduurzamings- en aardgasvrij-opgave niet als transitie maar als operatie aansturen en uitvoeren en schouder aan schouder uitvoeren.
- Regie decentraliseren inclusief het juiste instrumentarium geven.

www.hengelo.nl

Gemeente Almelo

Inclusieve energietransitie

Almelo staat voor een inclusieve energietransitie. Dat betekent dat iedereen mee moet kunnen doen met het verduurzamen van de eigen woning. Verduurzaming levert meer op dan alleen energiebesparing.

Het draagt ook bij aan een gezondere omgeving voor bewoners. Uit een recent TNO-onderzoek blijkt dat er veel energiearmoede speelt in Almelo. Dat maakt de urgentie voor een inclusieve transitie extra belangrijk.

Zo krijgen we iedereen mee

1. Woningen **verbeteren** en goed isoleren
2. Toegankelijke **financierings- en subsidiemogelijkheden**
3. Voorbereiden op **brede uitrol**
4. Breed **draagvlak** creëren
5. Randvoorwaarden goed **organiseren**

Barrières voor inwoners

- **Geen urgentiegevoel** / sociale druk / rolmodellen
- **Geen vertrouwen** in de boodschap van de overheid
- **Laaggeletterdheid** en taalachterstand
- (Technische) **Kennisachterstand**
- Onoverzichtelijke informatie en **ingewikkelde** procedures
- Huishoudens met (multi) **problemen**
- **Geen financiële middelen** om te investeren

Hefbomen voor succes

1. Denk groot, begin **klein**
2. Begin bij de **welwillenden**
3. Investeer in verschillende vormen van participatie en sluit aan bij het **netwerk** in de wijk
4. Sluit aan bij **persoonlijke behoeften** van inwoners
5. Benadruk **wooncomfort** en energiebesparing
6. Investeer in **verschillende instrumenten** voor diverse groepen van bewoners
7. Bied in specifieke situaties **persoonlijke benadering** en maatwerkadvies
8. Maak het **zichtbaar in de wijk**, met kleine gerichte acties
9. **Communiceer** open, eerlijk en inclusief

Dit hebben we gedaan

Warmtevisie opgesteld

Doelstelling:
'haalbaar en betaalbaar'

Regeling woningverbetering en woningverduurzaming

- **Pilot particuliere woningverbetering** – Nieuwstraatkwartier
- **Proeftuin Programma Aardgasvrije Wijken** – Aalderinksoek
- **Start Wijkuitvoeringsplan** – Aalderinkshoek en Windmolenbroek
- **Verkenning warmtenet** – Bedrijvenpark Bornsestraat
- **Energiecoöperatie** – Aadorp
- **Prioritaire wijken** – Nieuwstraatkwartier, Ossenkoppelerhoek, Kerkelanden

Dit bereiken we

- ✓ **Lagere energielasten**
- ✓ **Meer wooncomfort**
- ✓ **Gezondheidsvoordelen**
- ✓ **Betere uitstraling voor jezelf, de straat en de wijk**

De opgave in Almelo

Huishoudens met laag inkomen en hoog energieverbruik.

INCLUSIEVE ENERGIETRANSITIE

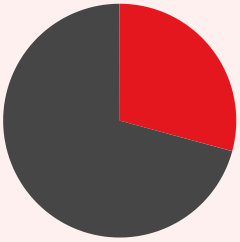
Actieplan Energiearmoede Enschede 'Doe je mee'

Totaal aantal woningen in Enschede: 75.222

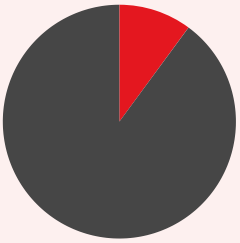
- Koop (48.62%)
- Huur (51.38%)

Huishoudens die niet op eigen kracht kunnen verduurzamen: 22.199

- Kan niet verduurzamen (29.22%)
- Kan wel verduurzamen (70.78%)

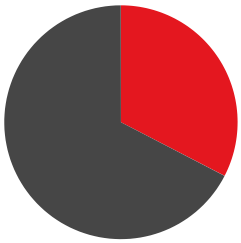
Huishoudens in energiearmoede: 7.615

- Energiearmoede (10.12%)
- Geen energiearmoede (89.88%)

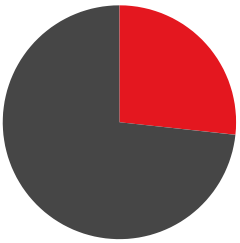
Enschedese huishoudens in woning van lage energiekwaliteit die niet op eigen kracht kunnen verduurzamen

PARTICULIER BEZIT: 11.892

- Kan niet op eigen kracht verduurzamen (32.59%)
- Kan wel op eigen kracht verduurzamen (67.41%)

CORPORATIEBEZIT: 10.307

- Corporatiebezit lage energiekwaliteit (26.72%)
- Overig corporatiebezit (73.28%)

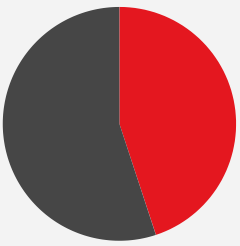
De situatie in Enschede-Zuid

PARTICULIER BEZIT: 3.753

- Kan niet op eigen kracht verduurzamen (50.64%)
- Kan wel op eigen kracht verduurzamen (49.36%)

CORPORATIEBEZIT: 3.320

- Corporatiebezit lage energiekwaliteit (44.94%)
- Overig corporatiebezit (55.06%)

Versnelling benodigd voor een lange termijn aanpak met het Actieplan Energiearmoede 'Doe je mee'